

بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آن‌ها به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا

تاریخ ارسال مقاله: 1401/08/20 تاریخ پذیرش: 1401/11/11

منیژه احمدی^{1*}، سعید عبدالملکی²، نازیلا خطیب زنجانی³

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: با همه‌گیری کوید 19 مراکز آموزشی ناگزیر به استفاده از آموزش وب‌محور شدند که نگرش معلمان به این نوع از آموزش و برخورداری آنها از سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی از جمله الزامات آموزش و پرورش برای تحقق پیشرفت دانش‌آموزان می‌باشد. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آنها به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا انجام شد.

روش: روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری شامل همه دانش‌آموزان پسر ابتدایی دور دوم شهرستان رباط کریم (تعداد 1280 نفر) و معلمان ناحیه یک (تعداد 730 نفر) که جهت تعیین تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران 294 دانش‌آموز و 332 معلم انتخاب شدند که با توجه به شیوع کرونا و عدم دسترسی به همه افراد نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده گردید. پرسش‌نامه سواد رسانه‌ای یزدانی (1391)، پرسش‌نامه نگرش به آموزش وب‌محور وطن پرست و همکاران (1395)، پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی فام و تیلور (1990) در این پژوهش استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج حاصل نشان داد که بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با ضریب همبستگی 0/352 رابطه وجود دارد. همچنین بین نیاز اطلاعاتی معلمان با ضریب 0/626، مکان‌یابی اطلاعات معلمان با ضریب 0/157، ارزشیابی اطلاعات معلمان با ضریب 0/266، سازماندهی از اطلاعات معلمان با ضریب 0/230، تبادل اطلاعات معلمان با ضریب 0/213، علاقه به کار کردن در محیط مجازی معلمان با ضریب 0/214، اضطراب به کار کردن در محیط مجازی معلمان با ضریب 0/171- و بین اهمیت آموزش مجازی معلمان ضریب 0/133 با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا در سال 1400 همبستگی مثبت وجود دارد.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌ها می‌توان نتیجه‌گیری کرد که افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آن‌ها به آموزش مبتنی بر وب منجر به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود.

کلمات کلیدی: آموزش وب‌محور، پیشرفت تحصیلی، سواد اطلاعاتی، سواد رسانه‌ای

۱. استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

* نویسنده مسئول: manijehahmadi@pnu.ac.ir

۲. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

۳. دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

Investigating the Relationship between Media and Information Literacy of Teachers and their Attitude towards Web-based Education with Students' Academic Progress in the Corona Pandemic Period

Received: 2022/11/11 Accepted: 2023/01/31

Manijeh Ahmadi^{1*}, Saeid, Abdolmaleki², Nazila, Khatibzanjani³

Original Article

Abstract

Introduction: With the Covid 19 epidemic; Educational centers were forced to use web-based education, and teachers' attitudes towards this type of education and their media and information literacy are among the requirements of education to realize the progress of students, so this research aims to investigate the relationship between The media and information literacy of teachers and their attitude towards web-based education was carried out with the academic progress of students in the era of Corona.

Method: The descriptive research method was correlation type. Statistical Society; 294 students and 332 teachers were selected to determine the sample size using Cochran's formula, which due to the spread of Coronavirus and the lack of access to all Samples was used from the available sampling method. Research tools; Yazdani's media literacy questionnaire (2013), Vatanparast et al.'s (2015) attitude toward web-based education questionnaire, Pham and Taylor's (1990) academic achievement questionnaire, whose validity is through face validity and reliability by Cronbach's alpha (0.91) was evaluated. Pearson's correlation coefficient and factor analysis were used to analyze the data.

Results: The results showed that there is a difference between media and information literacy of teachers to web-based education with students' academic progress (0.352), between teachers' information needs (0.626), teachers' information location (0.157), and information evaluation. teachers (0.266), organization of teachers' information (0.230), exchange of teachers' information (0.213), teachers' interest in working in the virtual environment (0.214), anxiety to work in the teachers' virtual environment (171) -0.0) and there is a positive correlation between the importance of teachers' virtual training (0.133) and the academic progress of students during the Corona era in 2021.

Conclusion: Based on the findings, it can be concluded that increasing teachers' media and information literacy and their attitude towards web-based education leads to students' academic progress.

Keywords: Media Literacy, Information Literacy, Web-Based Education, Academic Progress.

1. Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

*Corresponding author: manijehahmadi@pnu.ac.ir

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Payame Noor University, Tehran, Iran

3. Associate Professor, Department of Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran

مقدمه

همه‌گیری کوید-19 (ویروس کرونا)¹ و لزوم حفظ فاصله اجتماعی برای جلوگیری از انتشار آن، مناسبات آموزشی را در جهان دستخوش تغییر کرده و با تعطیلی گسترده مدارس در 61 کشور؛ ساختار آموزش را به سمت آموزش برخط پیش برده (سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی سازمان ملل متحد یونسکو²، 2020) و این شرایط با عنوان «آموزش در خانه برخط اضطراری» توصیف شده است (مرسر و گرجسن³، 2020). پدیده آموزش برخط⁴، که به‌طور گسترده تر آموزش از راه دور⁵ نامیده می‌شود، مجموعه‌ای از اقدامات آموزشی مفهوم سازی شده که در آن بین دانش آموز و معلم و سایر دانش‌آموزان (به لحاظ زمانی و مکانی فاصله وجود دارد (شی و همکاران⁶، 2019). در این نوع آموزش، ارتباط اساساً به صورت مجازی است و معلم با بهره بردن از قابلیت‌های فضای مجازی (همچون سامانه‌های یادگیری مجازی، رایانامه یا سایر ابزارهای پیام رسان) به‌صورت همزمان یا ناهمزمان از طریق ویدئو، صوت و متن با دانش‌آموزان تعامل برقرار می‌کند (سنر⁷، 2015). براساس گزارش بانک جهانی⁸ (2020) کشورهای گوناگون برای پیشبرد آموزش در دوران بحرانی کوید-19 سیاست‌های متنوعی اتخاذ کرده‌اند. بعنوان نمونه؛ چین نظام یادگیری برخطی را با استفاده از تمرین شبیه‌سازی شده یادگیری برخط اجرا کرده تا از ایجاد وقفه در آموزش جلوگیری کند. در بلغارستان نظام یادگیری مجازی⁹ راه‌اندازی شده، در فنلاند آموزش و راهنمایی دانش‌آموزان از طریق یادگیری از راه دور، محیط‌های یادگیری دیجیتالی و در صورت لزوم یادگیری مستقل ارائه گردیده، در ایران اقدامات مهم وزارت آموزش و پرورش برای حرکت به سوی آموزش برخط ارائه آموزش تلویزیونی و شبکه اجتماعی دانش‌آموزان (شاد) می‌باشد (زینی وند و نویدی، 1400) که بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مؤثر بود. ارزیابی و سنجش روند میزان کمی و کیفی یادگیری موضوعی است که فکر و اندیشه محققان زیادی را به خود مشغول داشته است. بسیاری بر این باورند که بدون ارزیابی میزان تحقق اهداف آموزشی فرایند پیچیده فراگیری و آموزش ناتمام خواهد بود. در واقع پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شاخص تلاش و یکی از عوامل مهم در ارزیابی نظام تعلیم و تربیت است و تمام کوششها در راستای جامعه عمل پوشاندن به این مهم است. به عبارتی جامعه و به‌طور ویژه سیستم تعلیم و تربیت نسبت به سرنوشت فرد و رشد و تکامل موفقیت آمیز وی و جایگاه او علاقه‌مند و نگران است و تلاش می‌کند با رفع موانع موجود و ایجاد عوامل تسهیل کننده مسیر پیشرفت را هموار سازد (حسینی نسب و لطف الهی، 1393). موفقیت و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هر جامعه نشان دهنده موفقیت نظام آموزشی در زمینه هدف یابی و توجه به رفع نیازهای فردی آن جامعه است. وقتی در نظام آموزشی، مشکلاتی همچون افت تحصیلی و عملکرد تحصیلی ضعیف رخ می‌دهد، از عوامل انگیزشی، شناختی، شخصیتی و محیطی متعددی، به عنوان علل این عملکرد ضعیف یاد می‌شود (موسیوند و بگیان کوله مرزی، 1399). پیشرفت تحصیلی عبارت است از توانمندی یادگیرنده در کسب نوعی پیامد که تجربه‌های یادگیری برای آن و در راستای آن برنامه ریزی و پایه‌گذاری شده است که در نهایت منجر به موفقیت می‌گردد (سیف، 1399). از سوی دیگر؛ پیشرفت تحصیلی؛ افزایش میزان یادگیری، افزایش سطح نمرات و قبولی دانش‌آموزان در دروس و پایه تحصیلی می‌باشد (افروز، 2019، میشل¹⁰، 2017). مهم‌ترین عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی

1. Covid-19 (Corona Virus)
2. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Unesco)
3. Mercer & Gregersen
4. Online Education
5. Distance Education
6. Shé Et Al
7. Sener
8. The World Bank
9. E-Learning
10. Mishel

عبارتند از: وضعیت فرهنگی خانواده دانش‌آموزان، آموزش‌های تقویتی، انجام تکالیف درسی و کار در خانه، وضعیت حرفه‌ای معلم است (گنزالز و همکاران¹، 2012). برخی مطالعات نیز بر قابلیت‌های آموزش وب‌محور و سنجش پیشرفت تحصیلی صحنه می‌گذارند (ابراهیم پور کومله، 1399). مردانی (1400) در پژوهش «تاثیر آموزش وب‌محور بر یادگیری در درس ریاضی پایه سوم شهرستان ایلام» و حسینی (1400) در پژوهش «تاثیر آموزش وب‌محور بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم پایه ششم جزیره کیش» به این نتیجه رسید که دانش‌آموزانی که به‌صورت وب‌محور آموزش دیدند در مقایسه با دانش‌آموزان تعلیم دیده به‌صورت سنتی به مراتب یادگیری بالاتری داشتند. آموزش مبتنی بر وب؛ شکلی از یادگیری از راه دور است که آموزش را از طریق رایانه، فناوری‌های اینترنتی استاندارد بخصوص شبکه جهان گستر وب ارائه می‌دهد. دوره‌های بر خط ارائه شده از طریق اینترنت نمونه‌هایی از آموزش مبتنی بر وب می‌باشد. وب انبوهی از توانایی‌ها و قابلیت‌های نیرومند را برای مریبان فراهم می‌کند. محیط‌های یادگیری مبتنی بر وب شامل محتوای یادگیری، رسانه‌های شبکه و طراحی مناسب برای حمایت از ساخت دانش، می‌تواند مهارت‌های شناختی و تفکر انتقادی یادگیرندگان را افزایش دهد (پیچتون و چيجارون²، 2014). دستغیب (1400) در پژوهش «مقایسه تاثیر نرم‌افزار آموزشی چندرسانه‌ای کامتاسیو بر یادگیری - یادسپاری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه ششم در درس علوم تجربی در منطقه 2 شهر تهران» به این نتیجه دست یافت که نرم‌افزار آموزشی چندرسانه‌ای کامتاسیو بر یادگیری - یادسپاری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه ششم در درس علوم تجربی موثر است. پارک³ (2020) در پژوهش «تاثیر راهبردهای یادگیری بر یادگیری الکترونیکی پیش یادگیری» پرداخت. نتایج نشان می‌دهد که تجربه جریان به عنوان یک اثر واسطه‌ای در رابطه بین استراتژی یادگیری خودگردان و رضایت از یادگیری، پیشرفت نتیجه یادگیری و پایداری یادگیری تأثیر مثبتی دارد؛ بنابراین، شناسایی روش‌های آموزشی شامل تجربه جریان با استراتژی‌های یادگیری خودگردان ضروری است. معلمان نقش بسزایی در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در محیط یادگیری مبتنی بر وب دارند که مستلزم برخورداری آنها از سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی می‌باشد. از نظر هورتن⁴ (2011)؛ سواد رسانه‌ای «دسترسی به محتوای هر رسانه، تجزیه و تحلیل آنها، ارزیابی و سپس قدرت تولید پیام‌های جدید». همچنین؛ مجموعه‌ای از شایستگی‌ها و توانایی‌هایی که دانش‌آموزان را قادر می‌سازد رسانه‌ها چگونه کار میکنند، چگونه آنها معنا را می‌سازند، چگونه می‌توان از این معانی استفاده کرد و چگونه اطلاعاتی که رسانه‌ها منتشر می‌کنند، ارزیابی کرد (ویلسون⁵، 2016). انجمن ملی آموزش سواد رسانه‌ای⁶ (2009)، نیز معتقد است سواد رسانه‌ای توانایی دسترسی، تحلیل، ارزیابی و تولید اطلاعات در قالب‌های متنوع که شامل پیام‌های چاپی و غیرچاپی می‌شود و شامل ابعاد زیر می‌باشد:

بعد شناختی: گسترش ساختار دانش از طریق منابع متعدد رسانه‌ای و دنیای واقعی؛

بعد احساسی: کنترل عواطف و احساسات در برابر پیام‌های رسانه‌ای؛

بعد زیباشناختی⁷: کمک به داوری و قضاوت درباره پیام، نحوه تدوین، ویراستاری و...؛

بعد اخلاقی⁸: قضاوت درباره ارزش‌ها و کاهش اثرات سوء رسانه‌ها (کلانتری و مومنی، 2015).

از نظر یونگبوئر⁹ (2013) مولفه‌های سواد رسانه‌ای عبارتند از:

1. Gonzalez et al
2. Petchtone & Chaijaroen
3. Park
4. Horton
5. Wilson
6. National Association for Media Literacy Education
7. Aesthetics
8. Ethical
9. Youngbauer

دسترسی: دلالت بر یک فرایند اجتماعی و پویا دارد. پس از اینکه دسترسی اولیه ایجاد شد توسعه سواد منجر به تغییر شیوه دسترسی کاربران به طور پیوسته و معنی‌داری می‌گردد. این مولفه به فرصت‌های استفاده از رسانه‌ها مربوط می‌شود استفاده: این مولفه میانجی برقراری ارتباط بین افراد و رسانه‌هاست که به بعد فنی سواد رسانه‌ای اشاره دارد. با استفاده از این مهارت‌ها، مخاطب می‌تواند به‌طور مؤثر از وسایل ارتباطی و رسانه‌ای استفاده کند. این مهارت به توانایی مخاطبان در استفاده از رسانه‌ها توجه دارد.

فهم انتقادی: این مولفه دلالت به فهم و ارزیابی انتقادی از رسانه‌ها و محتوای رسانه‌ای دارد و به بعد شناختی سواد رسانه‌ای توجه دارد که شامل رمزگشایی، تحلیل و ارزیابی است. در این مرحله فرد می‌آموزد که چگونه معانی پنهان متون رسانه‌ای را آشکار کند.

تولید پیام‌های رسانه‌ای: مهارت‌هایی که بوسیله آن افراد پیام‌هایی با رمزگان مختلف ایجاد، تولید و منتشر می‌کنند و آنها را برای رسانه‌های مختلف به کار می‌گیرند. اهمیت این مؤلفه به این دلیل است که افراد از این طریق درمی‌یابند که تولیدکنندگان پیام‌های رسانه‌ای چه روشی را برای تولید متون رسانه‌ای به کار می‌گیرند

یداللهی و همکاران (1400) در بررسی مشکلات آموزش بر خط معلمان بر سواد رسانه‌ای پایین آنها از جمله؛ ناآشنایی با ابزارهای فناورانه جدید و روش‌های به روز تدریس مجازی، کپی کردن و به اشتراک گذاشتن مطالب درسی از وبگاه‌ها، دشواری در استفاده از ابزارهای فناورانه و بسترهای آموزش مجازی یا کارافزارهای پیام رسان اشاره کرده‌اند. ابراهیمی (1398) در پژوهش «تاثیر سواد رسانه‌ای بر خلاقیت و یادگیری دانش‌آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی در درس ریاضی منطقه 6 شهر تهران» به این نتیجه دست یافت که سواد رسانه‌ای در یادگیری و خلاقیت دانش‌آموزان تاثیر دارد. در پژوهش هرگنهان¹ (2020) تاثیر کاربرد سواد رسانه‌ای معلمان در آموزش انجام و مشخص شد که سواد رسانه‌ای آموزش را عمیق تر و اثربخش تر کرده و سبب بروز پیشرفت تحصیلی می‌گردد. یائو² (2019) در پژوهش «تاثیر یادگیری مستقل در گرایش دانش‌آموزان به آموزش الکترونیکی» به این نتیجه دست یافت که دانش‌آموزانی که در محیط الکترونیکی آموزش دریافت کردند بیشتر خواهان استفاده از آموزش الکترونیکی برای یادگیری خود هستند. لوکا و هنکس³ (2017) در پژوهش خود با عنوان تاثیر سواد اطلاعاتی معلمان دبیرستان‌های ایالات متحده به این نتیجه رسیدند که داشتن سواد اطلاعاتی بالای دبیران در افزایش پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است ولیکن براساس نتایج مطالعه‌ای در اندونزی، 80 درصد معلمان از آموزش برخط رضایت نداشتند و مشکلات آنان در دوران کرونا در چهار مقوله دسترسی‌پذیری تسهیلات؛ استفاده از اینترنت؛ برنامه‌ریزی، اجرا و ارزشیابی یادگیری و همکاری والدین طبقه‌بندی شد (فازی و کوساما⁴، 2020). در پژوهش دیگری نتایج تحلیل دیدگاه‌های معلمان ابتدایی از آموزش برخط در چهار موضوع اصلی راهبردهای آموزشی، مشکلات، حمایت و انگیزش معلمان قرار گرفت (راسمیتاندیلا و همکاران⁵، 2020). همچنین براساس پژوهش زینی وند (1399) که با هدف بررسی میزان دسترسی، استفاده، سطح مهارت و نحوه استفاده از رسانه‌های دیداری، شنیداری و نرم‌افزارهای آموزشی انجام شد؛ میزان آشنایی، سطح مهارت و استفاده معلمان و دانش‌آموزان از ابزارهای کمک آموزشی فناورانه همانند نرم‌افزارها و درس‌افزارهای آموزشی، رسانه‌های دیداری و شنیداری) در سطح بالایی قرار ندارد. سواد اطلاعاتی؛ توانایی دسترسی، ارزیابی و استفاده اطلاعات از منابع مختلف می‌باشد. همچنین؛ توانایی تشخیص نیاز به اطلاعات و دانستن چگونگی دسترسی، ارزیابی، ترکیب و ارتباط اطلاعات است

1. Hergenhan
2. Yauo
3. Loka & Hanks
4. Fauzi & Khusuma
5. Rasmitadila et al

(کاپینین¹، 2013). از سوی دیگر؛ توانایی یک فرد برای تشخیص اطلاعات مورد نیاز، جهت یابی و ارزیابی کیفیت اطلاعات، ذخیره و بازیابی اطلاعات، استفاده موثر و اخلاقی از اطلاعات و استفاده از اطلاعات برای ایجاد و برقراری ارتباط دانشی و معرفتی (ویلسون و همکاران، 2016). سواد رسانه‌ای اطلاعاتی صلاحیت‌های ضروری (دانش، مهارت و نگرش) شهروندان جهت تعامل موثر با رسانه‌ها و دیگر ارائه دهندگان اطلاعات است که هدف آن؛ رشد تفکر انتقادی و مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر برای اجتماعی شدن و داشتن شهروندان فعال می‌باشد (لی و سو²، 2014). بینه³ (2020) در پژوهش «توسعه یادگیری الکترونیکی در بهبود اختلال یادگیری دانش‌آموزان» پرداخت. نتایج نشان داد که رسانه‌های یادگیری الکترونیکی مهارت‌های تفکر انتقادی را به‌طور موثری بهبود می‌بخشند که نشانگر تغییر در دانش‌آموزان است. یافته‌ها نشان داد که رسانه یادگیری الکترونیکی معتبر، عملی و معیار موثری برای بهبود مهارت‌های تفکر انتقادی دانش‌آموزان است. در واقع؛ آموزش وب‌محور؛ باعث افزایش پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان شده و در آنها نگرش مثبت‌تری نسبت به فعالیت‌های آموزشی ایجاد می‌کند. یکی از عوامل موثر در نگرش معلمان به آموزش وب‌محور؛ سبک زندگی⁴ آنها است. در حوزه روان‌شناسی اجتماعی؛ سبک زندگی با مطالعه الگوهای رفتاری و نحوه عمل آدمی مبتنی بر هویت شخص، کنش‌ها و میان کنش‌ها و پیگیری و اصرار بر شیوه‌ای معین از رفتار و عادت‌های رفتاری در زندگی شخصی و در موقعیت‌ها، شرایط و صحنه‌های اجتماعی استوار است. با این رویکرد سبک زندگی از یک سو ریشه در ذهن و نگرش معلمان دارد و از دیگر سو تابع موقعیت است. اینکه چگونه به موقعیت‌ها و الگوهای رفتاری دیگران عکس‌العمل نشان می‌دهند و درک و تفسیر ذهنی و عینی از رفتارهای خود و دیگران چیست؟ سبک، قالب و شیوه رفتار آنها به چه میزان تحت تاثیر هویت‌های شخصی (تعارض‌های هویتی، تیپ‌های شخصیتی، الگوهای ذهنی و قالب‌های رفتاری) و جامعه (موقعیت‌های اجتماعی، شرایط و فضای اجتماعی و گروه‌های اجتماعی) قرار می‌گیرد؟ (ابراهیم آبادی، 1392). بدین ترتیب به نظر می‌رسد سواد رسانه‌ای به عنوان یک نوآوری دارای این پتانسیل باشد که به‌طور کامل در نظام اجتماعی آموزشی مدارس مورد استفاده قرار گیرد. براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، گسترش همه جانبه عدالت آموزشی و تربیتی از جمله تأمین زیرساخت‌های مدارس به فناوری‌های (سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) متناسب با برنامه‌های درسی، تولید و به‌کارگیری محتوای الکترونیکی متناسب با نیاز متریبان و مدارس، حاکمیت روش‌های فعال در یادگیری با اتکا به کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در مدرسه از اهداف کلان محسوب می‌شود اما گاهی شرایط از جمله سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان، این هدف را به حاشیه کشانده است. با توجه به تغییر فوری محیط آموزشی از حضوری به آموزش مبتنی بر وب، که ناشی از بحران کرونا بوده بیشتر مطالعات انجام شده در مورد سواد رسانه‌ای معلمان با هدف بررسی نیازسنجی و جایگاه آموزش سواد رسانه‌ای در اسناد بالادستی و سیاست‌های آموزشی و همچنین تدوین الگوی آموزش سواد رسانه‌ای بوده است و کمتر به رابطه بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آنها به آموزش وب‌محور پرداخته شده لذا مسئله و دغدغه پژوهش حاضر از نظر موضوعی، مسئله محور است و نتایج آن می‌تواند به تصمیم‌سازی در ادامه روند توسعه آموزش وب‌محور مبتنی بر سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان کمک کند. لذا با توجه به آنچه ذکر شد پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال است که آیا رابطه‌ای بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آنها به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان وجود دارد؟

1. Kupiainen
2. Lee & So
3. Binh
4. Life Style

روش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری؛ دانش‌آموزان پسر ابتدایی دوره دوم شهرستان رباط کریم (تعداد 1280 نفر) و معلمان ناحیه یک (تعداد 730 نفر) می‌باشد. جهت تعیین تعداد نمونه با استفاده از فرمول کوکران 294 دانش‌آموز و 332 معلم انتخاب شدند که با توجه به شیوع کرونا و عدم دسترسی به همه افراد نمونه از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد و 294 نفر دانش‌آموز و 332 نفر معلم انتخاب شدند.

ملاک‌های ورود به پژوهش، تحصیل دانش‌آموزان و تدریس معلمان در مقطع دوره دوم ابتدایی و همچنین تمایل شخصی به شرکت در پژوهش بوده است. محفوظ بودن مشخصات شخصی افراد و پاسخ شرکت‌کنندگان به سوالات موجود در پرسش‌نامه‌ها از ملاحظات اخلاقی در این پژوهش بوده است.

کلّیه اطلاعات در دو بخش توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در تجزیه و تحلیل توصیفی از شاخص‌های آماری شامل: شاخص‌های گرایش مرکزی و انحرافی نظیر میانگین و انحراف معیار استفاده شد و در تجزیه و تحلیل استنباطی جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید.

ابزارهای پژوهش

الف) پرسش‌نامه سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی: پرسش‌نامه سواد رسانه‌ای توسط یزدانی (1391) تهیه شده و دارای 18 گویه و دارای 5 مؤلفه؛ نیاز اطلاعاتی، مکان‌یابی اطلاعات، ارزشیابی اطلاعات، سازماندهی از اطلاعات و تبادل اطلاعات می‌باشد. پایایی پرسش‌نامه توسط یزدانی (1391) از طریق بررسی آلفای کرونباخ عدد 0/84 بدست آمده است.

ب) پرسش‌نامه نگرش به آموزش وب‌محور: پرسش‌نامه نگرش به آموزش وب‌محور توسط وطن پرست و همکاران (1395) تهیه شده و دارای 3 سه مؤلفه علاقه به کار کردن در محیط مجازی، اضطراب به کار کردن در محیط مجازی، اهمیت آموزش مجازی است. پایایی پرسش‌نامه توسط وطن پرست و همکاران (1395) از طریق بررسی آلفای کرونباخ عدد 0/85 بدست آمده است.

ج) پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی: پرسش‌نامه پیشرفت تحصیلی توسط فام و تیلور (1990) تهیه شده و دارای 11 گویه می‌باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. پایایی پرسش‌نامه توسط حسینیان (1395) بررسی شده که برای پایایی آن آلفای کرونباخ 0/87 بدست آمده است.

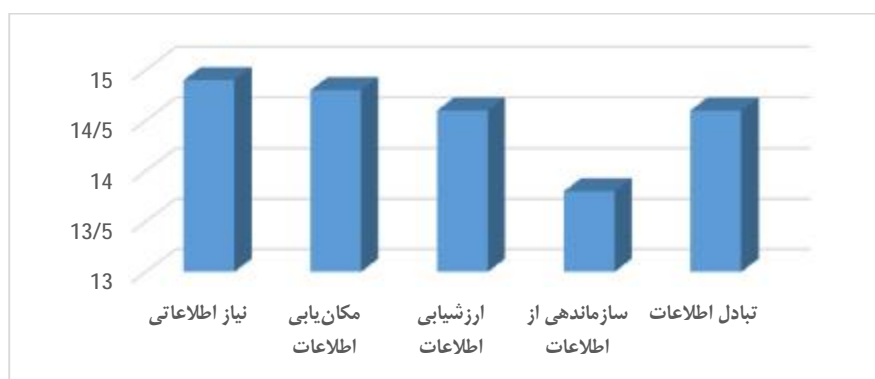
یافته‌ها

یافته‌های توصیفی پژوهش نشان می‌دهد که از 294 نفر دانش‌آموز پسر پایه پنجم و 332 نفر معلم زن بودند. 265 نفر با مدرک کارشناسی (0/75) و 67 نفر کاردانی (0/25) که 146 نفر در دامنه سنی 25-30 سال (0/75)، 90 نفر در دامنه سنی 31-35 (0/10) و 96 نفر در دامنه سنی 36-40 (0/15) قرار داشتند.

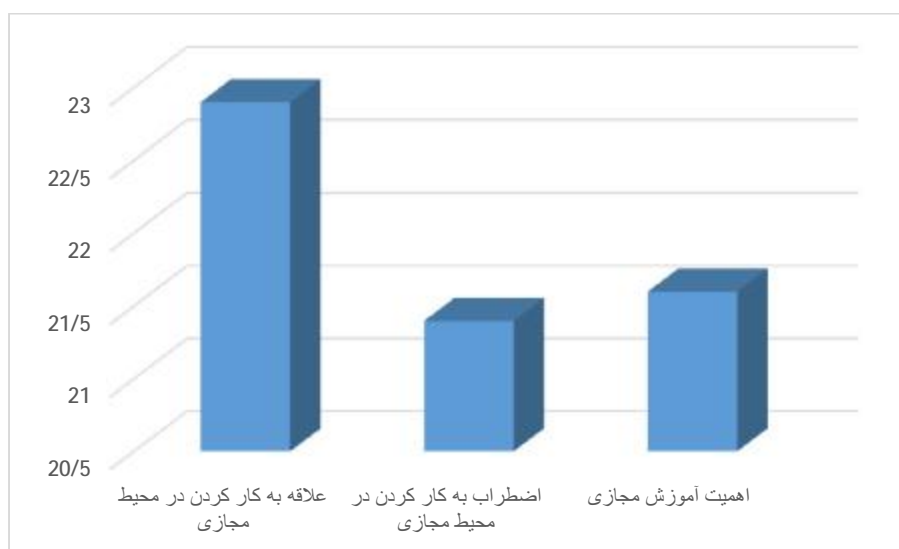
در جدول (1) شاخص‌های توصیفی خرده مقیاس‌های متغیرهای سواد رسانه‌ای، آموزش وب‌محور و پیشرفت تحصیلی قابل مشاهده است.

جدول 1. آمار توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	خرده مقیاس	میانگین	انحراف معیار
سواد رسانه‌ای	نیاز اطلاعاتی	14,9	3,2
	مکان‌یابی اطلاعات	14,8	2,7
	ارزشیابی اطلاعات	14,6	3,1
	سازماندهی از اطلاعات	13,8	3,9
	تبادل اطلاعات	14,6	3,0
آموزش وب‌محور	میانگین سواد رسانه‌ای	65,3	10,2
	علاقه به کار کردن در محیط مجازی	22,9	6,4
	اضطراب به کار کردن در محیط مجازی	21,4	6,4
	اهمیت آموزش مجازی	21,6	7,0
پیشرفت تحصیلی	میانگین کلی آموزش وب‌محور	63,0	16,4
	میانگین کلی پیشرفت تحصیلی	36,2	7,0

نمودار 1. خرده مقیاس‌های سواد رسانه‌ای

نمودار 2. خرده مقیاس‌های آموزش وب‌محور

براساس جدول 1 و نمودارهای 1 و 2؛ میانگین متغیرهای تحقیق بالاتر از میانگین نظری (3) بوده که بیانگر وضعیت مناسب متغیرها می‌باشد.

یافته‌های استنباطی

برای اجرای روش‌های آماری و محاسبه آماره آزمون مناسب و استنتاج منطقی درباره فرضیه‌های پژوهش، باید ادعای نرمال بودن توزیع هر کدام از متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گیرد.

جدول 2. آزمون کولموگروف - اسمیرنوف متغیرهای تحقیق

متغیر	z	p
سواد رسانه‌ای	0,774	0,587
آموزش وب‌محور	0,898	0,244
پیشرفت تحصیلی	0,591	0,736

با توجه به جدول 2 چون مقدار سطح معنی‌داری همه متغیرهای تحقیق بزرگ‌تر از مقدار خطا 0/05 می‌باشد لذا نتیجه می‌گیریم که توزیع همه متغیرها نرمال می‌باشد. برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از آزمون‌های پارامتریک استفاده شده است.

بررسی فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های اصلی

1. بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان رباط کریم در دوره کرونا رابطه وجود دارد.

2. بین نگرش معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان شهرستان رباط کریم در دوره کرونا رابطه وجود دارد.

جدول 3. ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب همبستگی با پیشرفت تحصیلی R	تعداد	p-value
سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان	0/319	294	0/001
آموزش وب‌محور	0/352	294	0/001
نگرش معلمان به آموزش وب‌محور	0/352	294	0/001

نتایج جدول 3 حاکی از آن است که ضریب همبستگی بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارای (0/319) درصد ضریب همبستگی است. بین آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با (0/352) ضریب همبستگی که نشان‌دهنده معنی‌دار بودن رابطه بین متغیرها است ($p < 0/05$). بین نگرش معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با (0/352) درصد ضریب همبستگی می‌باشد که نشان‌دهنده معنی‌داری رابطه بین متغیرها است ($p < 0/05$) بنابراین فرضیه‌های اصلی تحقیق مورد تایید قرار می‌گیرد.

فرضیه‌های فرعی

جدول 4. ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	ضریب همبستگی با پیشرفت تحصیلی R	تعداد	p-value
نیاز اطلاعاتی معلمان	0/626	294	0/001
مکان‌یابی اطلاعات معلمان	0/157	294	0/004
ارزشیابی اطلاعات معلمان	0/266	294	0/001
سازماندهی از اطلاعات معلمان	0/230	294	0/001
تبادل اطلاعات معلمان	0/213	294	0/001
علاقه معلمان به کار در محیط مجازی	0/214	294	0/001
اضطراب معلمان به کار در محیط مجازی	-0/171	294	0/003
اهمیت آموزش مجازی معلمان	0/133	294	0/002

نتایج جدول 4 حاکی از آن است که ضریب همبستگی بین نیاز اطلاعاتی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/626)، بین مکان‌یابی اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/157)، بین ارزشیابی اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/266)، بین سازماندهی از اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/230)، بین تبادل اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/213)، بین علاقه معلمان به کار در محیط مجازی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/214)، بین اضطراب معلمان به کار در محیط مجازی با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (-0/171) و بین اهمیت آموزش مجازی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان (0/133) می‌باشد که نشان‌دهنده معنی‌دار بودن رابطه بین متغیرها است ($p < 0/05$) بنابراین فرضیه‌های تحقیق مورد تایید قرار می‌گیرد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و نگرش آن‌ها به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در دوران کرونا بود. نتایج نشان داد که بین سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد، یعنی با افزایش سطح سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان و آموزش وب‌محور، میزان و سطح پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش دستغیب (2021) و آدیمی¹ (2019) می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که با توجه به گسترش سلطه رسانه‌ها بر حیات اجتماعی و فرهنگی کودکان؛ تأثیر رسانه‌ها بر شکل‌گیری و تغییر نگرش، اندیشه و رفتار کودکان؛ توانایی رسانه‌ها برای خلق مدل‌های ارزشی و رفتاری پر قدرت؛ در این فرآیند نظام آموزش و پرورش از اهمیت خاصی برخوردار است زیرا کودکان و نوجوانان از مهم‌ترین و در عین حال آسیب‌پذیرترین اقشار جامعه هستند. بر پایه همین اصل «تأثیرگذاری و نفوذ رسانه» که از آن با تعبیر «حاکمیت اشباع رسانه‌ای بر جهان» یاد می‌شود، آموزش و پرورش ناگزیر از رویارویی آگاهانه و هوشمندانه با مباحث مرتبط است (نهبانندی، 1400). یکی از مهم‌ترین راه‌های دستیابی به این هدف ترویج اندیشیدن و اندیشه‌ورزی در مدارس و مراکز آموزشی با بهره‌گیری از آموزش سواد رسانه‌ای دانش‌آموزان است. اکثر صاحب‌نظران رسانه سواد رسانه‌ای را دسترسی به انواع رسانه‌ها، گسترش مهارت‌های تحلیل انتقادی پیام‌ها، ترغیب برای تولید، خلاقیت و تعامل در حوزه‌های مختلف ارتباطات رسانه‌ای و گسترش ارزیابی انتقادی پیام‌ها، با هدف تقویت توانایی‌های مستقل افراد و کاربران فعال می‌دانند. بیانیه یونسکو نیز در زمینه آموزش و

1. Adeyemi

پرورش، بر فهم انتقادی محیط رسانه‌ای که ما را فراگرفته در جهت افزایش اصول شهروندی و مشارکت اجتماعی تأکید می‌کند. چرا که ضمن ضروری دانستن برخی مهارت‌ها، بالا بودن سطح سواد یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه به شمار می‌آید و اکثر کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه جهان برای گسترش این نوع از سواد در میان شهروندان خود تلاش‌های درخور توجهی را چه در سیاست‌گذاری کلان و چه در برنامه‌ریزی و اجرا انجام داده‌اند (افروز، 1398). آموزش وب‌محور بستری را فراهم می‌کند که در هر کجا و در هر زمان دسترسی آسان برای بالا بردن دانش و مهارت را فراهم کند. پیشرفت هر جامعه‌ای با توان آموزشی آن جامعه ارتباط مستقیم و تنگاتنگی دارد و میزان دستیابی دانش‌آموزان به اهداف آموزشی مشخص، کارایی سیستم آموزشی را مشخص می‌نماید (رایمان و همکاران¹، 2020). این فناوری با استفاده از بستر قابل پشتیبانی و منابع مختلف مانند محتوای متن، محتوای تصویری و محتوای صوتی، یادگیری را قادر می‌سازد. همچنین به دانش‌آموزان امکان یادگیری ترکیبی از طریق همکاری یادگیری خود گام و سخنرانی‌های آنلاین را می‌دهد. به طوری که دانش‌آموز پشتیبانی معلمان آگاه و راهنمایی آنها و همراه با مطالب اضافی را برای یادگیری خود از دست نخواهد داد (لاواراف و همکاران²، 2017). از سوی دیگر نتایج نشان داد: بین نگرش معلمان به آموزش وب‌محور با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش حسینی (1400)، دونگ و همکاران³ (2020) و کومر و همکاران⁴ (2018) می‌باشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت که با افزایش میزان نگرش معلمان به آموزش وب‌محور، میزان و سطح پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. امروزه در بسیاری از کشورها به اهمیت سواد رسانه‌ای معلمان توجه بسیاری شده و سیاست‌گذاری‌های آموزشی خود را در این راستا قرار داده‌اند. از نظر یونسکو (2020) چهار فاکتور مورد نیاز برای گسترش سواد رسانه‌ای در کشورها عبارتند از: تبیین راهکارهای تحصیلی توسط مسئولان آموزش، برنامه‌های آموزشی برای معلمان در سطح دانشگاهی، حمایت از معلمان به گونه‌ای که در تخصص انتخابی خود رشد کرده و پیشرفت کنند، وجود منابع آموزشی که برای تدریس مورد نیاز هستند. همچنین نتایج فرضیه‌های فرعی پژوهش نشان داد بین نیاز اطلاعاتی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش حسینی (1400)، دونگ و همکاران (2020) همسو می‌باشد. بین مکان‌یابی اطلاعاتی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش مردانی (1400)، لوکا و هنکس (2017) همسو می‌باشد. بین ارزشیابی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش ابراهیمی (1398)، کارلوس و همکاران (2018) همسو می‌باشد. بین سازماندهی از اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش میشم (2017) می‌باشد. بین تبادل اطلاعات معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش نیکوبخت و همکاران (1399)، پارک و همکاران (2020) همسو می‌باشد. بین علاقه به کار کردن در محیط مجازی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش همسو با یافته‌های پژوهش عباسی و همکاران (1397) و حسینی (1400) همسو می‌باشد. بین اضطراب به کار کردن در محیط مجازی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی منفی وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش کیذوری و همکاران (1396)، سوپرایانتو و همکاران (2020)، کومر و همکاران (2019) همسو می‌باشد. بین اهمیت آموزش مجازی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه و همبستگی مثبت وجود دارد. یافته‌های این پژوهش با یافته‌های پژوهش کومار و همکاران (2018) همسو می‌باشد. در

1. Rabiman et al
2. Lavrov et al
3. Dong et al
4. Kumar et al

تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت با افزایش نیاز اطلاعاتی معلمان؛ میزان و سطح پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز افزایش می‌یابد. سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از ضروریات زندگی در قرن بیست و یکم مطرح می‌باشد و به دلیل حجم گسترده اطلاعات و یافته‌های بشری یکی از مهم‌ترین دلایل لزوم به‌کارگیری روش‌های فعال در تدریس است. بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت بر این باورند که به جای تاکید بر اطلاعات و حقایق و ارائه آنها، باید شیوه یادگیری را به دانش‌آموزان آموخت. دانش‌آموزان باید به مهارت‌ها و توانایی‌هایی مجهز شوند که به وسیله آن بتوانند دائماً نیازهای اطلاعاتی خود را برطرف سازند. در غیر این صورت دانش‌آموزان نمی‌توانند با اتکاء به اطلاعات ارائه شده در مدرسه، تمام نیازهای خود را برطرف سازند. تحقق چنین امری فقط از طریق پرورش مهارت‌های یادگیری در دوران تحصیل امکان‌پذیر میشود و این خود مستلزم به‌کارگیری روش‌های فعال در تدریس است. ضرورت افزایش سواد اطلاعاتی و رسانه‌ای به‌خصوص در محیط یادگیری وب‌محور برای مراقبت بیشتر در بین دانش‌آموزان بسیار مهم و حائز اهمیت است، بنابراین دانش‌آموزان باید آموزشی ببینند که هدف‌مند و در زمان تعیین شده از اینترنت و فضای مجازی باشد (کوهرل¹، 2021). هر کار پژوهشی با محدودیت‌هایی روبه‌رو است که این پژوهش نیز از این قاعده مستثنی نیست. محدود بودن جامعه آماری تحقیق به معلمان و دانش‌آموزان پسر ابتدایی شهرستان رباط کریم بوده که در این خصوص پیشنهاد می‌شود محققان در پژوهش‌های آتی ضمن انتخاب جامعه وسیع‌تر به مطالعه متغیرهای تحقیق بپردازند. همچنین با توجه به محدودیت در روایی بیرونی تحقیق باید در تعمیم نتایج تحقیق به جوامع دیگر احتیاط کرد. محدودیت‌های ذاتی ابزار تحقیق (پرسش‌نامه) نیز یکی دیگر از محدودیت‌های تحقیق بوده که پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی از ابزارهای دیگر مانند مصاحبه استفاده شود. در راستای فرضیه‌های پژوهش پیشنهادی زیر ارائه می‌شود:

کاهش مقاومت ناشی از عادت به روش‌های سنتی، با آموزش، اعتمادسازی و پیدایش حس نیاز در بین معلمان؛
 برگزاری کلاس‌های توجیهی برای معلمان و تغییر نگرش آنها برای گسترش آموزش در محیط یادگیری وب‌محور؛
 برگزاری دوره‌های عملی جهت ارتقا سواد رایانه‌ای و استفاده از نرم‌افزارها در فرآیند یاددهی-یادگیری؛
 ایجاد تسهیلات جهت تهیه امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری برای معلمان؛
 تجهیز مدارس به فناوری‌های نوین آموزشی و فراهم کردن و تکمیل زیرساخت مخابرات و فناوری؛
 همکاری وزارت فناوری ارتباطات با وزارت آموزش و پرورش جهت ارائه خدمات به فرهنگیان با هزینه کم؛
 تهیه محتوای آموزشی کاربردی متناسب با نیاز شغلی معلمان.

منابع

- ابراهیم آبادی، حسین (1392). رویکردی میان رشته‌ای به سبک زندگی؛ با نگاهی به جامعه ایران. مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، 5(4)، صص: 53-33.
- ابراهیم پور کومله، سمیرا (1399). تجربه ارزشیابی توصیفی در شبکه آموزشی دانش‌آموزان (شاد) در بحران کوید-19. همایش ملی تبادل تجربیات دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی در اجرای آموزش الکترونیکی در بحران کوید-19، تهران، دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی.
- ابراهیمی، حسین (1398). تاثیر سواد رسانه‌ای بر خلاقیت و یادگیری دانش‌آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی در درس ریاضی منطقه 6 شهر تهران، روان‌شناسی استثنایی، 4(10)، صص: 12-25.
- افروز، غلامعلی (1398). روان‌شناسی و تربیت کودک و نوجوان. تهران: انتشارات اولیاء و مربیان.
- حسینی، احمد (1400). تاثیر آموزش وب‌محور بر پیشرفت تحصیلی در درس علوم پایه ششم جزیره کیش. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد.
- حسینی نسب، سیدداوود، لطف الهی، مهری (1393). بررسی اثربخشی تکنیک خلاقیت بر پیشرفت تحصیلی در مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان دختر سال اول متوسطه ناحیه دو تبریز. آموزش و ارزشیابی، 27، صص: 23-37.

- کلانتری، عبدالحسین، مومنی، حسن (1394). سواد رسانه‌ای به مثابه سود- دفع ضرر. مهندسی فرهنگی، 83، صص: 110-125
 - دستغیب، سعید (1400). مقایسه تاثیر نرم‌افزار آموزشی چندرسانه‌ای کامتاسیو بر یادگیری - یادسپاری و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر پایه ششم در درس علوم تجربی در منطقه 2 شهر تهران. علوم تربیتی، 14(10)، صص: 20-32.
 - زینی وند نژاد، فرشته، نویدی، احد (1400). استفاده از سامانه شاد و تدریس تلویزیونی در دوره شیوع کرونا: «کاستی‌ها» و «چون‌وچراها». نوآوری‌های آموزش، 20(2)، صص: 7-34.
 - زینی وند، فرشته (1399). عوامل مؤثر و روابط بین آنها در ارتقای استفاده از فناوری‌های دیجیتال در میان معلمان دوره دوم ابتدایی و دبیران ریاضی دوره اول متوسطه. مطالعات برنامه درسی، 15(57)، صص: 106 - 65 .
 - سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (1390). وزارت آموزش و پرورش و شورای عالی انقلاب فرهنگی. <http://sanadtahavol.ir>
 - سیف، علی اکبر (1399). روان‌شناسی پرورشی نوین: روان‌شناسی یادگیری و آموزش. تهران، نشر دوران.
 - عباسی، محمد، بصیری، اکبر، آزادی، فرهاد (1397). نقش کاربرد محتوای الکترونیکی در تسهیل، تسریع و تثبیت یادگیری دانش‌آموزان مدارس ابتدایی. پویا در آموزش علوم انسانی، شماره 13، صص: 12-23.
 - مردانی، رحمان (1400). تاثیر آموزش وب‌محور بر یادگیری در درس ریاضی پایه سوم شهرستان ایلامبه. رهیافتی نو در مدیریت آموزشی، دوره 15، شماره 2.
 - موسیوند، محبوبه، بگیان کوله مرزی، محمدجواد (1399). نقش ادراک نابرابری جنسیتی، خودانضباطی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان دختر دانشگاه‌های تهران. پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، 39، صص: 43-52.
 - نهبانندی، زینب (1400). اصول آموزش نوین، تهران: نشر آگه.
 - نیکوبخت، آنوشا، شهینی بیلاق، منیجه، کیامنش، علیرضا (1399). اثربخشی آموزش سنتی و الکترونیکی در بهبود عملکرد دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی. دستاوردهای روان‌شناختی، شماره 1، صص: 12-22.
-
- Adeyemi, U. (2019). November). E-Learning in Pesantren: Learning Transformation Based on the Value of Pesantren. In Journal of Physics Conference Series, 1114(1), P: 012062.
 - Binh, T. T. M. (2020). A pilot model for Japanese online teaching with Japanese teachers-problems and solutions. Journal of Foreign Studies, 36(2), Pp:2525-2445. <https://doi.org/10.25073/2525-2445/vnufs.4548>.
 - Dong, C., Cao, S., & Li, H. (2020). Young children's online learning during COVID-19 pandemic: Chinese parents' beliefs and attitudes. Children and youth services review, 118, 105440. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105440>
 - Fauzi, I., & Khusuma, I, H, S. (2020). Teachers' Elementary School in Online Learning of COVID-19 Pandemic Conditions. Jurnal Iqra': Kajian Ilmu Pendidikan, 5(1), Pp:58-70. <https://doi.org/10.25217/ji.v5i1.914>
 - Gonzalez- Pienda, J. A., Nunez, J. C, Gonzalez- Pumariega, Alvarez, L., Rocas, C., Garcia, M. (2012). A structural equation model of parental involvement. Motivation and attitudinal characteristics, and academic achievement. The Journal of experimental education, 70(3), Pp: 257- 287.
 - Hergenhan, S. (2020). Use of interactive video technology to teach middle school mathematics. Chicago: Northeastern Illinois University.
 - Horton, F. W. (2020). Understanding information literacy: A primer. (Edited by the Information Society Division, Communication and Information Sector, Ed.). Paris: UNESCO.
 - Kumar Basak, S., Wotto, M., & Belanger, P. (2018). E-learning, M-learning and D-learning: Conceptual definition and comparative analysis. E-Learning and Digital Media, 15(4), Pp: 191-216.
 - Kupiainen, R. (2013). Media and Digital Literacies in Secondary School. New York: Peter Lang Pub Inc
 - Lee, L, Chen, D. T, Li, J. Y. and Lin, T. B. (2015) Understanding new media literacy : The development of measuring instrument, computers & Education, 85, 84-93
 - Loka, T., & Hanks, H. (2017). E-learning development in improving students' critical thinking ability. Cypriot Journal of Educational Sciences, 15(5), Pp: 1099-1106.
 - Mercer, S., & Gregensen, T. (2020). Teacher Wellbeing (Oxford Handbooks for Language Teachers). Oxford University.

- Mishel, u. (2017). Software for training Tutors of children with Autism. *Journal of Autism & Developmental Disorders*, 37(4), Pp: 637-647.
- Ní Shé, C., Farrell, O., Brunton, J., Costello, E., Donlon, E., Trevaskis, S., & Eccles, S. (2019). Teaching online is different: critical perspectives from the literature. Dublin City University. Doi: 10.5281/zenodo.3479402
- Park, J. Y. (2020). The Effect of Self-directed Learning Strategies on e-Learning Pre-learning of Nursing Students: Focusing on the Flow Experience. *Journal of Korean Academy of Fundamentals of Nursing*, 27(1), Pp: 52-63.
- Petchtone, P., Chaijaroen S. (2014). The validation of web-based learning environment model to enhance cognitive skills and critical thinking for undergraduate students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 116, Pp: 669-673.
- Rabiman, R. Nurtanto, M. & Kholifah, N. (2020). Design and Development E-Learning System by Learning Management System (LMS) in Vocational Education. *Online Submission*, 9(1), Pp: 1059-1063.
- Rasmitadila, A., Aliyyah, R. R., Rahmatullah, R., Samsudin, A., & Tambunan, A. R. S. (2020). The Perceptions of Primary School Teachers of Online Learning during the COVID-19 Pandemic Period: A Case Study in Indonesia. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 7(2), Pp: 90-109. <http://dx.doi.org/10.29333/ejecs/388>
- Sener, J. (2015). Updated E-Learning Definitions. [https:// onlinelearningconsortium.org/ updated-e-learningdefinitions-2](https://onlinelearningconsortium.org/updated-e-learningdefinitions-2).
- UNESCO. (2020, March 13). COVID-19 educational disruption and response. [https://en.unesco.org/themes/ education-emergencies/coronavirus-school-closures](https://en.unesco.org/themes/education-emergencies/coronavirus-school-closures)
- Wilson, E. K., Wright, V. H., Inman, C. T. and Matherson, L. H. (2016). Retooling the social studies classroom for the current generation. *The Social Studies*, 102(2), Pp: 65-72
- Yauo, k. (2019). Teaching and Learning with Technology: Chassroomiveness of ICT Integration in Schools. *International Journal of Research in Education and Science*. Vol, 1. Issue, 2, Pp: 175-191.
- Youngbauer, V.W. (2013) Application of media Literacy and Cultural Studies in K-12 Social Studies Curricula, *The Social Studies*, 104(5), Pp: 183-189